

N:o 15.

Ank. till Riksd. kansli den 3 maj 1892, kl. 1 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af §§ 66 och 72 regeringsformen samt §§ 71, 72 och 73 riksdagsordningen äfvensom motion om ändrad lydelse af § 71 riksdagsordningen.

Med hänsyn till angelägenheten af kontinuitetens bevarande inom riksbankens styrelse framlade Kongl. Maj:t år 1886 till Riksdagens antagande ett förslag till ändrad lydelse af § 71 riksdagsordningen, enligt hvilket fullmäktige i riksbanken skulle till lika antal, som enligt nu gällande bestämmelse, väljas för en tid af tre år. Ordföranden skulle enligt detta förslag utses särskildt. Af de öfrige sex fullmäktige skulle årligen två afgå; och skulle vid de tillfallen, då på en gång val af samtliga fullmäktige egde rum, genom lottning bestämmas den ordning, i hvilken fullmäktige, ordföranden undantagen, skulle afgå. I afseende å fullmäktige i riksgäldskontoret skulle deremot ingen förändring ega rum.

Konstitutionsutskottet, till hvars förberedande behandling nämnda förslag öfverlemnades, erkände väl de ökade garantier för bevarandet af kontinuiteten i riksbankens styrelse, som förslaget vore egnadt att medföra, men då utskottet ansåg att med hvarje förändring af § 71 riksdagsordningen borde anstå till dess en samtidigt ifrågasatt ändring af lagstiftningen angående vårt bankväsende blifvit bragt till afgörande, afstyrkte utskottet bifall till förslaget. Denna hemställan blef af båda kamrarna bifallen.

Sedermera och med anslutning i hufvudsak till ett förslag, som afgifvits af den år 1889 tillsatta bankkomité, föreslog Kongl. Maj:t vid 1890 års riksdag antagandet af ett förslag till grundlagsändring, hvarigenom dels de stadganden, som normera riksbankens rörelse och förvaltning, skulle i vida större utsträckning, än nu eger rum, erhålla karakteren af lag, stiftad af både Konung och Riksdag, dels ock Konungen skulle tillerkännas befogenhet att med Riksdagen deltaga i tillsättande af riksbankens styrelse. Fullmäktiges antal skulle enligt detta förslag ökas till nio, och af dessa skulle Konungen ega att förordna de tre, under det att de öfriga sex skulle utses af Riksdagen. Fullmäktige skulle utses för tre år, dock så att tre af dem årligen afginge, en bland de af Konungen och två bland de af Riksdagen utsedde.

Förslaget, af konstitutionsutskottet i afgifvet utlåtande till bifall förordadt, blef af Första Kammaren antaget att hvila till grundlagsenlig behandling, hvaremot Andra Kammaren, med bifall till en vid utskottets utlåtande fogad reservation, antog till hvilande ett förslag till ändring af § 71 riksdagsordningen, i hufvudsak öfverensstämmande med det af Kongl. Maj:t vid 1886 års riksdag framlagda förslag i ämnet.

Frågan om beredande af ökade garantier för bevarande af kontinuiteten i riksbankens styrelse återkom slutligen vid 1891 års riksdag i form af två sines emellan öfverensstämmande motioner, den ena, n:o 48 inom Första Kammaren, af herr J. A. Sandberg, och den andra, n:o 184 inom Andra Kammaren, af herr M. Andersson i Stigen. Det i dessa motioner väckta förslag, som i motsats mot föregående framställningar i ämnet afsåg tillämpning jemväl i afseende å fullmäktige i riksgäldskontoret af grundsatsen om en längre funktionstid, innebar i öfrigt den afvikelse från föregående förslag, att de fullmäktiges antal, såväl i riksbanken som i riksgäldskontoret, skulle vara åtta, af hvilka två årligen skulle afgå, att funktionstiden sålunda skulle vara fyra år samt att Riksdagen ej vidare skulle ega att utse fullmäktiges ordförande, utan att fullmäktige skulle sjelfva för ett år i sänder bland sig välja ordförande och vice ordförande.

Konstitutionsutskottet, som ansåg sig icke böra tillstyrka motionärernas förslag i hvad det afsåg ändring af bestämmelserna om fullmäktiges antal, deras funktionstid samt utseendet af fullmäktiges ordförande, men eljest gillade motionernas syfte, framlade i anledning af motionerna till Riksdagens bepröfvande ett förslag till grundlagsändring, som, med upptagande af principen om lika bestämmelse för fullmäktige i riksgäldskontoret som för fullmäktige i riksbanken, eljest var i hufvudsak lika med det förslag i ämnet, som af Kongl. Maj:t framlades vid 1886 års riksdag.

Detta utskottets förslag antogs af Första Kammaren att hvila till vidare grundlagsenlig behandling, men blef af Andra Kammaren förkastadt, förnämligast, såsom det af diskussionen syntes framgå, till följd af betänkligheter utaf formel art.

Uti afgifven berättelse om den år 1886 af Riksdagens revisorer verkställda granskning af statsverkets styrelse och förvaltning under år 1885 anförde revisorerne, att desse — som för fullgörande af berörda granskningsarbete, i likhet med hvad under de senast föregående åren egt rum, fördelat sig på tre afdelningar, hvardera afdelningen bestående af fyra ledamöter, neurligen två bland de af Första Kammaren utsedde revisorerne och två bland de af Andra Kammaren valde — i afseende å ärendenas fördelning mellan de olika afdelningarna vidtagit den förändring i hvad som i detta hänseende förut iakttagits, att den förberedande granskningen af samtliga statsverkets räkenskaper öfverlemnats åt den första och den andra af dessa afdelningar, under det att tredje afdelningen, som vid föregående revisionsförrättningar fått till granskning mottaga, förutom banko- och riksgäldsverkens räkenskaper, äfven viss del af redogörelserna angående statsverket, erhållit uppdrag att uteslutande egna sitt arbete åt den förberedande granskningen af räkenskaperna för Riksdagens verk, detta på den grund att sistnämnda afdelning ansetts icke kunna under den korta tid, inom hvilken revisionsförrättningen borde vara afslutad, fullständigt granska räkenskaperna för Riksdagens verk, om dess tid skulle tagas i anspråk äfven för andra förberedande granskningsarbeten. Men att äfven under den sålunda vidtagna förändrade anordningen den tid, som af Riksdagens revisorer kunde egnas åt bedömandet af ifrågavarande penningeverks styrelse och förvaltning, vore allt för knappt tillnätt för att kunna medgifva en tillräckligt omfattande och genomgående granskning, framginge, enligt revisorernas åsigt, bland annat deraf, att, medan riksbankens förvaltning i dess helhet underkastades revision af fyra personer, hvilka under de två månader, revisionsförrättningen påginge, derjemte skulle ej allenast egna en förberedande granskning åt riksgäldskontorets förvaltning utan äfven behandla de af statsrevisorernas öfriga afdelningar framställda förslag i anledning af granskningen af statsverkets förvaltning, så vore ett lika antal revisorer tillsatta för en förberedande granskning af hvart och ett af riksbankens afdelningskontor i orterna, hvilka sistnämnde revisorer egde att för revisionsarbetet använda, vid afdelningskontoret i Göteborg en månad, vid afdelningskontoret i Malmö tre veckor och vid hvart och ett af de öfriga afdelningskontoren två veckor.

Den vid omförmälda revisionsförrättning gjorda fördelning af ärendena hade emellertid medfört den olägenhet, att alltför många räkenskaper hopats på hvardera af de två afdelningar, hvilka haft till uppdrag att förberedande granska statsverkets styrelse och förvaltning. Oafsedt den fortgående tillökningen i verksamheten inom Riksdagens verk, hade genom den utveckling, som oafbrutet egt rum inom administrationens olika grenar, och genom bildandet af nya institutioner räkenskapernas omfång och antal alltjemt tilltagit och hade nått en sådan vidlyftighet, att ej ens den ytligaste granskning kunde egnas dem alla. Särskildt erinrades om den under de senare årtiondena tillväxande jernvägsförvaltningen, hvilken under flera år ansetts kräfva en särskild förberedande revision.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt ifrågasatte revisorerne huruvida icke den ändring i gällande bestämmelser angående revisionen af stats-, banko- och riksgäldsverken borde vidtagas, att två delegationer af revisorer årligen af Riksdagen utsåges, den ena, med samma antal medlemmar, som Riksdagens nuvarande revisorer, för granskning af statsverkets tillstånd, styrelse och förvaltning, och den andra, med något mindre antal ledamöter, för granskning af riksbankens och riksgäldskontorets förvaltning.

Med hufvudsaklig anledning af denna revisorerernas framställning framlades dels vid 1890 års riksdag i en inom Andra Kammaren väckt motion, N:o 228, dels ock vid 1891 års riksdag i ofvan omförmälda motioner, N:o 48 inom Första Kammaren och N:o 184 inom Andra Kammaren, förslag till sådan ändring af, bland annat, § 72 riksdagsordningen, att Riksdagen skulle förordna revisorer särskildt för granskning af statsverkets och särskildt för granskning af riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning. Båda dessa förslag, som af konstitutionsutskottet afstyrktes, blefvo emellertid af kamrarne förkastade.

Med hänvisning dels till den utredning, frågan om nödig ändring af § 71 riksdagsordningen för vinnande af ökade garantier för bevarandet af kontinuiteten i riksbankens styrelse erhållit inom Riksdagen åren 1886, 1890 och 1891, dels ock till motionerna inom Andra Kammaren N:o 228 år 1890 och N:o 184 år 1891 samt den behandling, som kom sistnämnda motion till del, har nu herr *M. Andersson* i Stigen uti motion N:o 189 inom Andra Kammaren hemställt,

att Riksdagen måtte till hvilande för vidare grundlagsenlig behandling antaga nedanstående förslag till ändring af §§ 66 och 72 regeringsformen samt §§ 71, 72 och 73 riksdagsordningen:

Regeringsformen.

§ 66.

Riksgäldskontoret förblifver under Riksdagens styrelse och inseende att efter af Riksdagen fastställt reglemente förvaltas genom de fullmäktige, kamrarne dertill förordna; och då Riksdagen ansvarar för den rikets gäld, kontoret ombesörjer, så kommer Riksdagen, sedan kontorets tillstånd och behof blifvit i vederbörlig ordning utredda, att genom särskild bevillning tillskjuta de medel, som för betalande af denna gäld till ränta och kapital oundgängliga finnas, så att rikets kredit varder bibehållen och vårdad.

§ 72.

Riksbanken förblifver under Riksdagens egen garanti och vård, så att den ostörd må förvaltas af de fullmäktige, kamrarne dertill förordna, efter af Konung och Riksdag gemensamt stiftad lag samt de ordningar, stadgar och reglementen, hvilka redan gjorda äro eller vidare af Riksdagen göras kunna. Riksdagen allena eger rätt att genom banken utgifva sedlar, som för mynt i riket må erkännas. Dessa sedlar skola vid anfordran efter deras lydelse med silfver eller guld af banken inlösas.

Riksdagsordningen.

§ 71.

1. Hvarje lagtina Riksdag skall genom fyratioåtta valmän, af hvilka hvardera kammaren inom sig utser tjugufyra, välja fullmäktige att jemlikt *regeringsformen* riksbankens och riksgäldskontorets medel och tillhörigheter förvalta. Dessa fullmäktige skola i hvardera verket vara åtta, af hvilka tvenne årligen afgå, men kunna återväljas, och bestämmas genom lottning den ordning, i hvilken de första gången enligt detta stadgande valde skola afgå. Har fullmäktig före utgången af den för honom bestämda tjänstgöringstid aflidit eller af annan orsak afgått, eller har ansvarsfrihet honom vägrats, anställles val för den tid, som för honom återstått. Valen ske medelst slutna sedlar.

2. Fullmäktige för hvaradera verket *tillkomme* att sjelfve *ärligen* bland sig välja *ordförande och vice ordförande, hvilken senare förer ordet*, när hinder för ordföranden inträffar, *och ege* ordföranden afgörande röst, derest i frågor, som hos fullmäktige komma under omröstning, rösterna för två skiljaktiga meningar utfalla lika.

§ 72.

1. Å hvarje lagtima riksdag förordnas revisorer till ett antal af *aderton* för att enligt regeringsformen och särskild instruktion granska statsverkets *och till ett antal af sex* för att enligt särskilda instruktioner granska riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning. *Revisorerne förordnas för hvar* år och utses för *hvardera revisionen* till halfva antalet af hvardera kammaren. Hvarje revision skall omfatta ett års afslutade räkenskaper. *Revisionsförrättningarna* taga sin början å dag, som i *instruktionerna* bestämmes, och skola inom två månaders tid vara *fullbordade*.

2. Revisorerne välja sjelfve för *hvardera revisionen* inom sig ordförande, hvilken eger afgörande röst, derest vid omröstning rösterna i något fall äro lika.

3. De anmärkningar, som revisorerne finna sig befogade att i *sina berättelser* framställa, skola, sedan förklaringar deröfver inkommit, af näst följande lagtima Riksdag öfverlemnas till vederbörande utskotts granskning och vidare behandling.

§ 73.

På samma gång och på lika sätt, som fullmäktige och revisorer enligt föregående två §§ utses, tillsätts jemväl suppleanter, att vid inträffande förfall för dem träda i deras ställen, nemligen för fullmäktige i riksbanken *fyra*, för fullmäktige i riksgäldskontoret *likaledes fyra* och för hvarje års revisorer *tio* för *revisionen af statsverket samt fyra* för *revisionen af banko- och riksgäldsverken*.

Härjemte har herr *P. Em. Lithander* i en inom Första Kammaren väckt motion, N:o 33, till hvars innehåll utskottet tillåter sig att hänvisa, föreslagit att Riksdagen måtte antaga såsom hvilande för vidare grundlagsenlig behandling följande förslag till ändrad lydelse af § 71 riksdagsordningen:

§ 71.

Riksbanken och riksgäldskontoret förvaltas af fullmäktige, till antalet sju, i hvarterdera verket; hos dem eger ordförande afgörande röst, derest i frågor, som hos fullmäktige komma under omröstning, rösterna för två skiljaktiga meningar utfalla lika.

Desse fullmäktige väljas genom fyratioåtta valmän, af hvilka hvardera kammaren utser tjugufyra. — Desse valmän, hvilkas omröstningar skola ske med slutna sedlar, utse för hvarterdera verket en ordförande för en tid af tre år samt sex fullmäktige, likaledes för tre år i sänder, och skola ärligen två af desse sex fullmäktige afgå.

Afgående fullmäktig kan återväljas.

Har ansvarsfrihet blifvit fullmäktige i någotdera af verken af Riksdagen vägrad, skall nytt val af samtliga fullmäktige i det verket ega rum för nästkommande tre år.

Har fullmäktig före utgången af den för honom bestämda tjenstgöringstid affidit eller af annan orsak afgått, väljes ny fullmäktig i den afgångnes ställe för den återstående tiden.

Fullmäktige för hvarterdera verket tillkomme det att sjelfve bland sig välja en vice ordförande att föra ordet, när hinder för ordföranden inträffar.

Då herr Lithander i sin motion betecknat det deri framställda förslag såsom »en för hvarje år af erfarenheten allt mera såsom oafvislig framhållen reform», tillåter utskottet sig att häremot erinra, att, om än under en följd af år förslag frankommit, gående ut på att förlänga tjenstgöringstiden för styrelseledamöterna inom Riksdagens verk, erfarenheten icke gifvit något stöd för nödvändigheten af en sådan anordning, utan hafva förslagen derom hittills alltid föranledts deraf, att man ansett *möjlighet* förefinnas, att Riksdagen skulle på en gång ombyta riksbankens eller riksgäldskontorets hela styrelse, hvarigenom den nödiga kontinuiteten derinom skulle afbrytas. Utskottet hyser för sin del icke någon farhåga att Riksdagen någonsin skall så illa bruka sin magt. Den erfarenhet som vunnits under den långa tid, gällande bestämmelser om val af fullmäktige varit tillämpade, har åtminstone icke gifvit vid handen, att Riksdagen vid valen af fullmäktige förfarit annat än med den största varsamhet, och utskottet finner icke någon som helst anledning att antaga, att ett annat förhållande skall inträda. Redan de mindre vanliga egenskaper och insigter, hvilka erfordras på de platser, hvarom nu är fråga, och den deraf härflytande svårigheten att med fullt skickliga personer besätta dessa platser,

gifva dessutom i och för sig en trygghet mot ett tätare ombyte af platsernas innehafvare, än som är oundvikligen nödigt. Något behof af en grundlagsändring, afseende att Riksdagen, för vinnande af ökade garantier till bevarande af kontinuiteten inom riksbankens och riksgäldskontorets styrelser, skulle afsäga sig rätten att för hvarje år utse samtliga fullmäktige, kan alltså, enligt utskottets åsigt, icke vara befintligt. Ett Riksdagens beslut i sådan riktning skulle i sjelfva verket vara en omyndighetsförklaring från Riksdagens sida, ty beslutet skulle näppeligen kunna innebära annat än att Riksdagen sjelf befarade, att den skulle komma att i förevarande hänseende göra ett oförståndigt bruk af sin magt.

Enligt herr Lithanders åsigt måste vidare den omständighet, att fullmäktige nu äro valde endast för ett år, och ovissheten hos dem, huruvida de af Riksdagen skola erhålla förnyadt uppdrag, leda dertill, att fullmäktige häraf känna sig i viss mån förlamade i sin verksamhet och snarare afskräckta ifrån, än uppmanade till att anlita hela sin kraft och all sin förmåga i fullgörandet af det ansvarsfulla förtroendeuppdraget att vara fullmäktige i Riksdagens verk. Denna uppfattning kan utskottet icke dela, ty, för så vidt fullmäktige sjelfva äro angelägna att bibehållas vid det dem meddelade förtroendeuppdraget, lära de icke af den omständighet, att uppdraget är dem lemnadt endast för ett år i sender, kunna känna sig förlamade i sin verksamhet, utan tvärt om uppfordrade att med all möjlig kraft och omsigt utöfva sin befattning.

Mot de föreliggande förslagen till ändring af § 71 riksdagsordningen kan dessutom anföras, att de årliga omvalen af två fullmäktige sannolikt skulle gifva anledning till mera ofta återkommande lottningar, än hvartill de nuvarande valen af sju personer föranleda, och skulle således, om någotdera förslaget antoges, en olägenhet, som ofta blifvit anmärkt såsom förenad med den nu gällande ordningen för val af fullmäktige, varda än ytterligare förökad.

Då de af herr Andersson föreslagna ändringar af §§ 66 och 72 regeringsformen synbarligen äro ställda i samband med den af samme motionär föreslagna ändringen af § 71 riksdagsordningen, har utskottet med den åsigt, utskottet här ofvan uttalat om sistnämnda förslag, saknat tillräcklig anledning att om lämpligheten af berörda ändringar i regeringsformen ingå i pröfning.

Hvad åter beträffar den ifrågasatta ändringen af grundlagens stadgande om revisorernas antal och revisionens sammansättning, synes det utskottet vara helt naturligt, om i betraktande tages den betydliga utveckling, såväl statsförvaltningen som riksbankens och riksgäldskontorets verksamhet vunnit under det fjerdedels sekel, som förflutit från stadgandets tillkomst, att den

af Riksdagen genom dess revisorer nu utöfvade granskning af statsverkets samt riksbanks- och riksgäldsverkens styrelse och förvaltning icke längre skall kunna gifva ett fullt tillfredsställande resultat. Särskildt torde det med revisionens nuvarande sammansättning och den för granskningen tillmätta korta tid icke vara möjligt för revisorerne att öfver förvaltningen af Riksdagens verk utöfva en tillräckligt omfattande kontroll; och torde det därför vara nödigt att, för så vidt icke revisorerernas verksamhet skall blifva alltför ytlig, söka tillföra revisionen större förmåga att behörigen fylla sitt ändamål, än den nu eger. Härvid har utskottet icke kunnat undgå att i första hand fästa sin uppmärksamhet vid det inom revisionen nu rådande arbetsättet. Till befordrande af revisionsförrättningarnas skyndsamma gång sammanträda revisorerne på afdelningar, som hvar för sig åt ärendena egna en förberedande behandling, men alla frågor om anmärkningar eller anmälanden skola alltid slutligen in pleno föredragas och afgöras. Då det emellertid för bedömandet af riksbankens och riksgäldsverkens förvaltning fordras i någon mån andra insigter, än som i allmänhet krävas för granskningen af statsverkets tillstånd och förvaltning, kan ett sådant förfaringsätt icke annat än framstå såsom en oegentlighet, ty, utom den onödiga omgång och tidsutdrägt samt försvärande af revisionsarbetet i dess helhet, som härigenom otvifvelaktigt alltid åstadkommes, måste det anmärkta arbetsättet i de flesta fall hafva till följd, att vid ärendenas behandling in pleno flertalet revisorer komma att deltaga i anmärkningar eller framställningar om förhållanden, hvarmed de icke kunnat eller åtminstone icke haft tillfälle att göra sig förtrogna. Utskottet finner för den skull inrättandet, på sätt 1886 års revisorer ifrågasatt och herr Andersson i sin förevarande motion föreslagit, af en särskild revision för granskning af riksbanks- och riksgäldsverkens styrelse och förvaltning vara både högst nödigt och nyttigt. Med afseende å sistnämnda granskningsvigt och omfattning synes antalet af dessa revisorer icke kunna sättas lägre än till sex.

Af hvad utskottet sålunda anfört torde framgå, att hela antalet af Riksdagens revisorer bör ökas, på det att, såsom ofvan framhållits, en särskild revision af Riksdagens verk må kunna anordnas och likväl tillräckliga krafter förbehållas för granskning af statsverkets räkenskaper och förvaltning. Att, såsom herr Andersson föreslagit, öka antalet ledamöter i statsrevisionen till aderton, synes dock icke vara behöfligt, men då, enligt det af 1886 års revisorer gjorda uttalande, omfånget af statsförvaltningens räkenskaper nått sådan vidlyftighet, att »ej ens den ytligaste granskning» kan, med de krafter, som stå den nuvarande revisionen till buds, egnas dem alla, har utskottet ansett ledamöternas antal i förevarande revision

böra bestämmas till tolf, eller så stort antal, att revisorerne lämpligen kunna, såsom hittills skett, fördela sig på tre afdelningar. Genom en sådan tillökning i arbetskrafter skall, enligt utskottets åsigt, revisionen sättas i stånd att med större uppmärksamhet, än hittills kunnat ske, följa förvaltningens gång äfvensom att inom dess olika grenar gifva uppslag till förbättringar, allt till väsentligt gagn för det allmänna.

I afseende å antalet suppleanter för Riksdagens revisorer anser utskottet att detta lämpligen bör bestämmas till sex för revisorerne af statsverket och till fyra för revisorerne af riksbanks- och riksgäldsverken.

Utskottet, som i fråga om den af herr Andersson föreslagna redaktionen af §§ 72 och 73 riksdagsordningen funnit skäl att vidtaga några smärre förändringar, får i enlighet med hvad utskottet här ofvan anfört hemställa:

1:o. att herr Lithanders motion äfvensom herr Anderssons motion i hvad den afser ändring af §§ 66 och 72 regeringsformen samt § 71 riksdagsordningen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda; men

2:o. att Riksdagen, i anledning af herr Anderssons motion i återstående delar, ville antaga att hvila till vidare grundlagsenlig behandling följande förslag till ändrad lydelse af §§ 72 och 73 riksdagsordningen:

Riksdagsordningen.

(Nuvarande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

§ 72.

Å hvarje lagtima Riksdag förordnas revisorer till ett antal af tolf för hvar år, hvilka till halfva antalet af hvardera kammaren utses, att enligt regeringsformen och särskild instruktion granska statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning. Hvarje revision skall omfatta ett års afslutade räkenskaper. Revisionsförrättningen tager sin början å dag, som i instruktionen bestämmes, och

Å hvarje lagtima Riksdag förordnas revisorer till ett antal af tolf för att enligt regeringsformen och särskild instruktion granska statsverkets och till ett antal af sex för att, likaledes enligt regeringsformen och särskild instruktion, granska riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning. Dessa revisorer utses till halfva antalet af hvardera kammaren. Hvarje revisionsförrättning skall omfatta ett års af-

skall inom två månaders tid vara fullbordad.

Revisorerne välja sjelfve inom sig ordförande, hvilken eger afgörande röst, derest, vid omröstning, rösterna i något fall äro lika.

De anmärkningar, som revisorerne finna sig befogade att i sin berättelse till Riksdagen framställa, skola, sedan förklaringar deröfver inkommit, af näst följande lagtima Riksdag öfverlemnas till vederbörande utskotts granskning och vidare behandling.

slutade räkenskaper. *Förrättningarna* taga sin början å dag, som i *instruktionerna* bestämmes, och *skola* inom två månaders tid vara fullbordade.

Revisorerne välja sjelfve för *hvardera revisionen* inom sig ordförande, hvilken eger afgörande röst, derest, vid omröstning, rösterna i något fall äro lika.

De anmärkningar, som revisorerne finna sig befogade att i *sina berättelser* till Riksdagen framställa, skola, sedan förklaringar deröfver inkommit, af näst följande lagtima Riksdag öfverlemnas till vederbörande utskotts granskning och vidare behandling.

§ 73.

På samma gång och på lika sätt, som fullmäktige och revisorer enligt föregående två §§ utses, tillsätts jemväl suppleanter, att, vid inträffande förfall för dem, träda i deras ställen, nemligen för fullmäktige i riksbanken tre, för fullmäktige i riksgäldskontoret likaledes tre och för hvarje års revisorer sex.

På samma gång och på lika sätt, som fullmäktige och revisorer enligt föregående två §§ utses, tillsätts jemväl suppleanter, att, vid inträffande förfall för dem, träda i deras ställen, nemligen för fullmäktige i riksbanken tre, för fullmäktige i riksgäldskontoret likaledes tre, för revisorerne af statsverket sex samt för revisorerne af riksbanks- och riksgäldsverken fyra.

Stockholm den 3 maj 1892.

På utskottets vägnar:

O. BERGIUS.

Reservationer:

mot utskottets hemställan i 1:sta punkten:

af herrar *Bergius, Alin* och *Gustaf Berg*, som yttrat:

»Bland de förändringar i våra konstitutionella bestämmelser, som skedde i sammanhang med införande af årliga riksdagar, var den att banko- och riksgäldsfullmäktiges funktionstid förkortades från tre år till ett. Att denna förändring var af något verkligt behof påkallad, lär vara omöjligt att bevisa, och lika omöjligt torde det vara att ådagalägga, att garantierna för en ändamålsenlig sammansättning af riksbankens och riksgäldskontorets styrelse derigenom blifvit i någon mån stärkta. Snarare kan den väl sägas hafva medfört ett motsatt förhållande. Det ligger nemligen i sakens natur, att det för ett uppdrag, sådant som det här ifrågavarande, skall vara svårare att finna fullt lämpliga personer, i samma mån som den tid, för hvilken uppdraget lemnas, är kort, och det är tydligt, att om det redan i och för sig är förenadt med vådor, att valet af styrelserna för verk af sådan natur som riksbanken och riksgäldskontoret tillhör en politisk församling, så måste dessa vådor ökas i samma mån valet oftare återkommer. En under den tid, nu gällande bestämmelser varit i tillämpning, allt mera stegrad insigt om sanningen af hvad nu är framhållet har under de senare åren framkallat olika förslag till förlängning af den tjänstgöringstid, som är för banko- och riksgäldsfullmäktige bestämd. I likhet med upphofsmännen till dessa förslag anse vi det vara nödigt, att valet af fullmäktige sker för en tid af tre år, men deremot kunna vi ej anse lämpligt att en förändring i denna riktning skulle förenas med årligt omval af ett visst antal af fullmäktige, alldenstund en dylik anordning utan tvifvel skulle föröka en af de svåraste olägenheter, hvarmed det nu stadgade sättet för fullmäktigevalet är förenadt. Med en förändring af nu angifna art bör enligt vår åsigt följa den, att valet af ordförande bland fullmäktige, hvilket fortfarande torde böra ske årligen, öfverflyttas från riksdagen till fullmäktige sjelfve. Deremot anse vi ingen förändring böra göras i hvad nu är stadgadt om att suppleanter för fullmäktige utses hvare år. Det skäl som förefinnes för utsträckande af fullmäktiges tjänstgöringstid kan nemligen icke sägas existera i fråga om suppleanterna, hvilka tjänstgöra blott undantagsvis.

På grund af hvad nu är anfördt få vi vördsamt hemställa,

att Riksdagen till hvilande för vidare grundlagsenlig behandling måtte antaga följande förslag till förändrad lydelse af §§ 71 och 73 riksdagsordningen:

§ 71.

Riksdagen skall genom fyratioåtta valmän, af hvilka hvardera kammaren inom sig utser tjugufyra, välja fullmäktige att, enligt gällande stadgar, riksbankens och riksgäldskontorets medel och tillhörigheter förvalta. Desse fullmäktige skola i hvardera verket vara sju och utses för tiden från det de blifvit valde intill dess å tredje året derefter val af fullmäktige egt rum. Valen ske medelst slutna sedlar.

Har fullmäktig före utgången af den för honom bestämda tjänstgöringstid affidit eller af annan orsak afgått eller har ansvarsfrihet honom vägrats, anställes val för den tid, som för honom återstått. Afgående fullmäktig kan återväljas.

Fullmäktige välja årligen bland sig ordförande och vice ordförande; egande den, som bland fullmäktige förer ordet, afgörande röst, derest i frågor, som hos fullmäktige komma under omröstning, rösterna för två skiljaktiga meningar utfalla lika.

§ 73.

På lika sätt, som fullmäktige och revisorer enligt föregående två §§ utses, tillsätts årligen jemväl suppleanter, att, vid inträffande förfall för dem, träda i deras ställen, nemligen för fullmäktige i riksbanken tre, för fullmäktige i riksgäldskontoret likaledes tre och för revisorerna sex»;

af herrar *Behm* och *Nyström*, som yttrat:

»Då vi anse, att större garantier till bevarande af kontinuiteten i riksbankens och riksgäldskontorets förvaltning äro nödiga, äfvensom att genom bestämmande af en längre tjänstgöringstid utsigten att för nämnda inrättningars styrelse förvärfva personer af framstående duglighet skulle ytterligare ökas, hafva vi yrkat, att § 71 riksdagsordningen måtte erhålla följande förändrade lydelse:

§ 71.

Riksdagen skall genom fyratioåtta valmän, af hvilka hvardera kammaren inom sig utser tjugofyra, välja fullmäktige att, enligt gällande stadgar, riksbankens och riksgäldskontorets medel och tillhörigheter förvalta. Fullmäktige skola i hvardera verket vara sju och väljas å lagtima Riksdag

för tiden från valet, till dess sådant val under tredje året derefter försiggått. Valen ske medelst slutna sedlar.

Den, som bland fullmäktige skall blifva ordförande, väljes särskildt. Af de öfriga sex skola två ärligen afgå och val till deras ersättande ega rum.

Har fullmäktig före utgången af den för honom bestämde tjänstgöringstid aflidit eller af annan orsak afgått, eller har ansvarsfrihet honom vägrats, anställs val för den tid, som för honom återstått. Vid de tillfällen, då på en gång val af samtliga fullmäktige eger rum, bestämmes genom lottning den ordning, i hvilken fullmäktige, ordföranden undantagen, skola afgå. Afgående fullmäktig kan återväljas.

Fullmäktige välja bland sig vice ordförande; egande den, som bland fullmäktige förer ordet, afgörande röst, derest i frågor, som hos fullmäktige komma under omröstning, rösterna för två skiljaktiga meningar utfalla lika.

Har vid urtima riksdag ansvarsfrihet fullmäktig vägrats, anställs val i hans ställe, efter ty här ofvan är stadgadt»;

af herrar *von Strokirch* och *Samzelius*;

af herr *Ljungman*, som ansett, att utskottet med anledning af motionerna äfven bort hemställa,

att Riksdagen måtte antaga nedanstående förslag till ändrad lydelse af §§ 66 och 72 regeringsformen samt § 71 riksdagsordningen att hvila till vidare grundlagsenlig behandling:

Regeringsformen.

§ 66.

Riksgäldskontoret förblifver under Riksdagens styrelse och inseende att efter af Riksdagen fastställt reglemente förvaltas genom de fullmäktige, kamrarne dertill förordna; och då Riksdagen ansvarar för den rikets gäld, kontoret ombesörjer, så kommer Riksdagen, sedan kontorets tillstånd och behof blifvit i vederbörlig ordning utredda, att genom särskild bevillning tillskjuta de medel, som för betalande af denna gäld till ränta och kapital oumbärliga finnas, så att rikets kredit varder bibehållen och vårdad.

§ 72.

Riksbanken förblifver under Riksdagens egen garanti och vård, så att den ostörd må förvaltas af de fullmäktige, kamrarne dertill förordna,

efter af Konung och Riksdag gemensamt stiftad lag samt de ordningar, stadgar och reglementen, hvilka redan gjorda äro eller vidare af Riksdagen göras kunna. Riksdagen allena eger rätt att genom banken utgifva sedlar, som för mynt i riket må erkännas. Dessa sedlar skola vid anfordran efter deras lydelse med silfver eller guld af banken inlösas.

Riksdagsordningen.

§ 71.

1. Riksdagen skall hvarje år genom fyratioåtta valmän, af hvilka hvardera kammaren inom sig utser tjugufyra, välja fullmäktige att, jemlikt *regeringsformen*, riksbankens och riksgäldskontorets medel och tillhörigheter förvalta.

2. Fullmäktige skola i hvardera verket vara åtta, af hvilka fyra årligen afgå i den ordning, genom valen bestämmes; och utses fullmäktig, med undantag för här nedan särskildt anförda fall, för tiden från det hun valts, intill dess val af fullmäktige under lagtima riksdagen å andra året derefter försiggått. Afgående fullmäktig kan återväljas. Varder fullmäktig ledamot af statsrådet eller kommer han i den ställning att han jemlikt § 26 icke må såsom riksdagsman godkännas, frånträde han genast befattningen såsom fullmäktig. Har fullmäktig före utgången af den för honom bestämda tjänstgöringstid aflidit eller af annan orsak afgått eller har ansvarsfrihet honom vägrats, anställles fyllnadsval för den tid, som för honom återstått.

3. Val af fullmäktige i riksbanken anställles före val af fullmäktige i riksgäldskontoret. Vid de tillfällen, då på en gång val af samtliga åtta fullmäktige i någotdera verket eger rum, skola genom särskilda val fyra utses för tiden tills nytt val å andra och fyra för tiden tills nytt val å första året derefter skett; och iakttages vid val af fullmäktige för olika tjänstgöringstid inom samma verk att val för den längre tiden verkställles före val för den kortare. Valen ske medelst slutna sedlar.

4. Hvarje år, på samma gång och på lika sätt som val af fullmäktige eger rum, utses en bland hvardera verkets åtta fullmäktige att vara ordförande för de öfrige, egande den, som bland fullmäktige förer ordet, afgörande röst, derest i frågor, som hos fullmäktige komma under omröstning, rösterna för två skiljaktiga meningar utfalla lika. Fullmäktige för hvardera verket tillkomme att sjelfve bland sig välja vice ordförande att föra ordet, när hinder för ordföranden inträffar.

af herr *Elowson*;

samt af herrar *Johnsson* och *Wikstén*, som ansett, att utskottet med anledning af motionerna afven bort hemställa,

att Riksdagen måtte antaga nedanstående förslag till ändrad lydelse af § 71 riksdagsordningen att hvila till vidare grundlagsenlig behandling:

Riksdagsordningen.

§ 71.

1. Riksdagen skall genom fyratioåtta valmän, af hvilka hvardera kammaren inom sig utser tjugufyra, välja fullmäktige att, jemlikt regeringsformen, riksbankens och riksgäldskontorets medel och tillhörigheter förvalta.

2. Fullmäktige skola i hvardera verket vara sju, bland hvilka en skall vara ordförande. Af de öfriga sex skola två årligen afgå, men kunna återväljas; och bestämmes genom lottning den ordning, i hvilken de första gången enligt detta stadgande valde skola afgå. Fullmäktig utses för tiden från valet tills nytt val å lagtima riksdag tredje året derefter skett. Har fullmäktig före utgången af den för honom bestämda tjänstgöringstid afgått eller har ansvarsfrihet honom vägrats, anställs fyllnadsval för den tid, som för honom återstår.

3. Vid valen iakttages, att, då val af ordförande skall ega rum, denne utses före öfrige fullmäktige för samma verk, och att val för längre tjänstgöringstid verkställas före val för kortare sådan. Valen ske medelst slutna sedlar.

4. Fullmäktige för hvardera verket välja sjelfve bland sig vice ordförande; egande den, som bland fullmäktige förer ordet, afgörande röst, derest i frågor, som hos fullmäktige komma under omröstning, rösterna för två skiljaktiga meningar utfalla lika;

mot utskottets hemställan i 2:dra punkten:

af herrar *Bergius*, *Alin* och *Gustaf Berg*, som yttrat:

»Såsom konstitutionsutskottet vid förlidet års riksdag påpekade, stadgas i den jemlikt § 72 riksdagsordningen af Riksdagen fastställda »instruktion för riksdagens revisorer af riksbanken», § 6, bland annat, att till befordran af revisionsförrättningens skyndsamma gång revisorerna kunna

sammanträda på afdelningar för ärendenas beredning, men att alla frågor om anmärkningar eller anmälanden skola slutligen in pleno föredragas och afgöras; och den sålunda meddelade bestämmelsen har ansetts ega sin tillämplighet för revisorerne i allmänhet. Då desse således, enligt gällande stadganden, ega att, på det sätt de finna tjenligast, sig emellan fördela det egentliga revisionsarbetet, samt då vi hålla före, att samtliga revisorerne fortfarande böra deltaga i pröfningen och afgörandet af de anmärkningar eller anmälanden, hvartill revisionen kan gifva anledning, anse vi, att i grundlagen ej bör införas den förändringen, att särskilda revisorer skola väljas för granskningen af statsverkets och särskilda för granskningen af riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning. Vid sådant förhållande och då, enligt vårt förmenande, de af Riksdagen, jemlikt § 72 riksdagsordningen, utsedde revisorer icke äro för få för att kunna på ett tillfredsställande sätt fullgöra den dem enligt grundlagen och särskilda instruktioner åliggande granskning, hafva vi funnit oss böra afstyrka hvad motionären föreslagit angående förändrade bestämmelser i fråga om riksdagens revisorer»;

af herrar *von Strokirch* och *Samzelius*;

samt af herr *Hedin* mot utskottets åtgärd att tillstyrka inrättandet af två särskilda revisioner.

Herr *Hedin* har derjemte velat tillkännagifva, att han ej deltagit i slutliga behandlingen inom utskottet af de i 1:sta punkten omförmälda frågor.